

ภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในความหมาย
คำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพ
สุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Reflection of Chinese Beliefs in Couplets from Tombstones
at Wat Phananchoen Cemetery in Ayutthaya

ธัญญารัตน์ มะลาศรี¹

Tanyarat Malasri

E-mail: Tanyarat_mls@mju.ac.th

กนกพร นุ่มทอง²

Kanokporn Numtong

Received: June 15, 2023

Revised: December 12, 2023

Accepted: December 12, 2023

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Lecturer, Department of Thai and Eastern Languages Faculty of Liberal Arts Maejo University

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Associate Professor Dr., Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในความหมายคำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพ สุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาภาพสะท้อนในด้านความเชื่อของชาวจีน โดยการรวบรวมคำกลอนคู่ทั้งหมดที่ปรากฏอยู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพ ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 595 หลุม ปรากฏจำนวนทั้งสิ้น 21 คำกลอน จากนั้นวิเคราะห์ความด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจำแนกคำกลอนคู่ตามความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏ ผลการวิจัยพบว่าภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในคำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย จำนวน 8 คำกลอนคู่ คิดเป็นร้อยละ 38.10 2) คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล จำนวน 7 คำกลอนคู่ คิดเป็นร้อยละ 33.33 3) คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกหลังความตาย จำนวน 6 คำกลอนคู่ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ซึ่งคำกลอนคู่เหล่านี้แบ่งไว้ซึ่งภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนความตายตามปรัชญาขงจื้อ ปรัชญาเต๋า และพระพุทธศาสนา 2) ภาพสะท้อนแนวคิดการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมชาติของปรัชญาเต๋า 3) ภาพสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ย คำกลอนคู่เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยเข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ธรรมชาติ และสังคม

คำสำคัญ: ความเชื่อของชาวจีน คำกลอนคู่ ป้ายจารึก หลุมฝังศพ สุสานวัดพนัญเชิง

Abstract

This research paper intends to study the reflection of Chinese beliefs through the couplets that appear on tombstones at Wat Phananchoen cemetery in Ayutthaya. It studies 21 couplets from 595 tombstones and performs a content analysis of each one of them. We categorize them into 3 main categories, which are: 1. Couplets that reflect the main principles of feng shui, which are 8 out of the total 21 couplets (38.10%); 2. Couplets that reflect

the honor of ancestors and families, which are 7 out of the total 21 couplets (33.33%); and 3. Couplets that reflect life after death, which are 6 out of the total 21 couplets (28.57%). These couplets also reflect different aspects of Chinese beliefs such as 1. Life after death according to the Confucian philosophy, Taoist philosophy, and Buddhism; 2. The reflection of the concept of living according to the natural principles of the Taoist philosophy, and 3. The principles and beliefs of feng shui. These couplets show that Thai-Chinese descendants in Thailand understand their cultural roots and beliefs as well as their relations to nature and society.

Keywords: Chinese belief, couplet, tombstone, tomb, Wat Phananchoenng cemetery

บทนำ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ชาวจีนได้เดินทางเข้ามาในดินแดนอยุธยา ตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัยแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ Kasetsiri (1999, p. 125) เห็นว่ามีร่องรอยหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าชาวจีนอาจจะเข้ามาในดินแดนที่ต่อมากลายเป็นอยุธยาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย ในสมัยอยุธยาตอนต้น อิทธิพลของจีนในสยามน่าจะมีมากพอสมควร ดังที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังกรุปรางค์วัดราชบูรณะที่สร้างขึ้นในสมัยเจ้าสามพระยา พ.ศ. 1967 และต่อมาก็มีหลักฐานถึงถิ่นที่อยู่ของชาวจีนในย่านถนนหลายแห่งของเมืองพระนครศรีอยุธยา อย่างชัดเจน ชาวจีนที่เข้ามาในสมัยแรกนั้นส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยนจากมณฑลฝูเจี้ยน

ในสมัยอยุธยาตอนปลาย Skinner (2005, p. 17) ได้วิเคราะห์ว่า มีการจ้างให้ชาวจีนเป็นข้าราชการ ผู้บริหารและผู้ควบคุมการค้าและภาษี และในช่วงก่อนกรุงแตกก็มีชาวจีนจำนวนมากได้รับการแต่งตั้งให้ไปช่วยป้องกันพื้นที่นอกกำแพงเมืองด้านตะวันออกเฉียงใต้และชาวจีนสยามในสมัยอยุธยา ยังคงใช้ชีวิตอยู่ตามชุมชนรอบเมืองเก่าต่อมาตราบเท่าทุกวันนี้

ชาวจีนในอยุธยาหลังกรุงแตกถึงตันโกสินทร์ Chaiya (2018, p. 6) ได้กล่าวว่า ภายหลังกรุงศรีอยุธยาแตกจากการพ่ายแพ้สงครามต่อพม่าในปี พ.ศ. 2310 เมืองพระนครถูกทิ้งร้าง มีการสันนิษฐานว่าชาวจีนจากกรุงเก่าส่วนหนึ่งได้อพยพเคลื่อนย้ายไปอาศัยใน

ราชธานีแห่งใหม่ในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วย แต่ก็ยังคงมีชาวจีนในชุมชนเก่าสมัยพระนครศรีอยุธยาอาศัยอยู่ในชุมชนรอบเกาะเมืองต่อมาด้วยเช่นกัน

Prepremjaio (2014, pp. 11-16) ยังได้อธิบายว่าแม้เมืองกรุงเก่าได้สิ้นสภาพความเป็นเมืองหลวงแล้ว แต่เมืองกรุงเก่ายังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มาก จึงมีราษฎรตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องตามปากคลองสำคัญ ๆ และจุดบรรจบของแม่น้ำสายต่าง ๆ บริเวณรอบเมืองเก่าพระนครศรีอยุธยา โดยในบริเวณทิศเหนือเป็นแหล่งชุมชนสำคัญตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และบริเวณทิศใต้มีชุมชนอาศัยอยู่หลายเชื้อชาติ ทั้งไทย จีน มุสลิม และญวน สำหรับชุมชนชาวจีนที่เริ่มเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 1 จะอยู่หนาแน่นในบริเวณทิศใต้ของเกาะเมืองแถบวัดพนัญเชิง วัดนางกุย และวัดบางกะจะ

จะเห็นว่าชาวจีนอยู่คู่กับอยุธยามายาวนาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยกระทั่งถึงปัจจุบัน กระทั่งเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่และได้มีการแต่งงานอยู่กินกับชาวไทย ซึ่งชุมชนชาวจีนเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างแน่นหนาในสมัยรัชกาลที่ 1 ในบริเวณทิศใต้ของเกาะเมืองแถบวัดพนัญเชิง วัดนางกุย และวัดบางกะจะ ซึ่งเป็นบริเวณแถบวัดพนัญเชิงวรวิหาร ทำให้อยุธยามีสุสานของชาวไทยเชื้อสายจีน ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามของวัดดังกล่าว

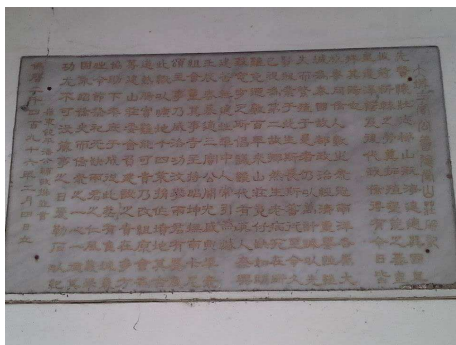
จากคำแปลบนป้ายหินอ่อนที่จารึกไว้ในศาลาที่ตั้งศพของสุสานวัดพนัญเชิง (เชียงเต็กตึง) ได้กล่าวไว้ว่า สุสานวัดพนัญเชิงตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามกับวัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2496 มีพื้นที่จำนวน 14 ไร่ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2495 ปีมะโรง ชาวจีนกลุ่มหนึ่งที่ดำริจะสร้างสุสานก็ได้รวบรวมกลุ่มไปกราบเรียนท่านเจ้าคุณพระโบราณคณิสสร (แก สุมน) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดพนัญเชิง ซึ่งท่านได้มีเมตตาตามอบที่ดินฝั่งตรงข้ามวัดพนัญเชิง ให้ชาวจีนได้จัดสร้างสุสานสำหรับฝังศพ Pattaphong Chuenboon and Phat Taengphan (personal communication, June 26, 2022) ทำให้ลูกหลานชาวจีนได้มีที่พักฝังร่างสังขารของบรรพบุรุษ ผู้ล่วงลับและมีการเซ่นไหว้ในเทศกาลต่าง ๆ สุสานแห่งนี้มีจำนวนหลุมฝังศพทั้งหมด 1,200 หลุม และหลุมฝังศพไร้ญาติอีกกว่า 2,000 หลุม ซึ่งภายในสุสานจะมีศาลปะกงซึ่งทำหน้าที่ดูแลสุสาน อีกทั้งพิธีล้างป่าช้ามีมาตั้งแต่มีการสร้างสุสานแห่งนี้ในปี พ.ศ. 2496 โดยมีการล้างป่าช้าครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2543 Somsak Phaktham (personal communication, June 25, 2022) จากการสำรวจพื้นที่รอบ ๆ สุสานแห่งนี้จะเห็นได้ว่า ด้านหน้าอีกฝั่งหนึ่งของสุสาน เป็นที่ตั้งของวัดขอม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่มีมาแต่เดิมก่อนที่จะมีการสร้างสุสานขึ้น เดิมวัดนี้เคยเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่

ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชนในชุมชน นอกจากนี้บริเวณนี้น่าจะมีป่าที่ใช้ในการฝังศพของคนไทยในสมัยนั้นอยู่ก่อนที่จะมีการสร้างสุสานแห่งนี้ขึ้น จึงทำให้บริเวณนี้เป็นที่ฝังศพทั้งของคนไทยและคนจีนในอดีตและเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน Pattaphong Chuenboon and Phat Taengphan (personal communication, June 26, 2022)

ภาพที่ 1 ทางเข้าสู่สุสานวัดพนัญเชิง

Figure 1. Entrance to Wat Phanan Choeng cemetery

ภาพที่ 2 จารึกประวัติสุสานวัดสุสานวัดพนัญเชิง

Figure 2. Inscription on the history of the cemetery, Phananchoen Temple cemetery

ภาพที่ 3 ศาลแป๊ะกง

Figure 3. Paekong Shrine

ภาพที่ 4 วัดขอม

Figure 4. Khmer temple

จะเห็นว่าสุสานวัดพนัญเชิงเป็นเสมือนสายสัมพันธ์ของทั้งชาวไทยและชาวจีนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่มีมาแต่เดิม และยังคงนำติดตัวมายึดถือปฏิบัติในแผ่นดินไทย และปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งความเชื่อเรื่อง

การฝังศพของชาวจีนยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ทำให้มีสุสานฝังศพของชาวจีนเกิดขึ้นตามชุมชนที่มีชาวจีนตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยแต่ละหลุมศพจะมีป้ายหินจารึกชื่อผู้ตายที่หน้าหลุมและข้อความอื่น ๆ ได้แก่ ชื่อเจ้าของหลุมที่เกิดเมืองจีน วันเดือนปีที่สร้าง และมีคำกลอนคู่แสดงการสวดดีคุณความดีของบรรพชนผู้ล่วงลับและวงศ์ตระกูล การอบรมสั่งสอนอนุชนรุ่นหลังให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักทำนองคลองธรรม ตลอดจนการชื่นชมความงามของธรรมชาติและสรวงสวรรค์

ผู้วิจัยต้องการศึกษาภาพสะท้อนความเชื่อ ของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในคำกลอนคู่³ บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพภายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งคำกลอนคู่เหล่านี้ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าควรแก่การศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาโดยการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ภาพสะท้อนของคำกลอนคู่ดังกล่าว โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ในด้านจีนศึกษาและวัฒนธรรมจีนในท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในความหมายคำกลอนคู่ บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพ สุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแยกเป็น 1) แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีฝังศพของชาวจีน 2) แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตและความตายของชาวจีน 3) แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย (風水) 4) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคำกลอนคู่ ดังนี้

1. งานเขียนที่อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีฝังศพของชาวจีน ได้แก่

Kongthae (2017, p. 2281) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประเพณีการจัดงานศพและฝังศพของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นคนจีนเชื้อสายแต้จิ๋ว ซึ่งประเพณีการจัดงานศพ และการฝังศพถือเป็นประเพณีสำคัญที่แสดงถึงความเคารพและความกตัญญู โดยเชื่อว่าสุสานที่ฝังศพ

³มู่เหลียน (墓联) หรือคำกลอนคู่ที่ปรากฏอยู่ในป้ายจารึกของสุสาน ถือเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมจีน เป็นการผสมผสานองค์ประกอบทั้งสี่ ได้แก่ คำกลอนภาษาจีน วัฒนธรรมจีน ศิลปะการเขียนพู่กันจีน และศิลปะการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ที่พบเห็นในวัฒนธรรมจีน ที่มา: Tian Zhaoyuan. (2019). The origin of couplets. Retrieved 20 November 2023, From https://www.gov.cn/govweb/fwxx/cjtbch/content_520261.htm

จะต้องมีภูเขาและน้ำ ดังนั้น การฝังศพของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดมหาสารคาม จะนำศพมาฝังที่ฮวงซุ้ยบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จะเห็นได้ว่า บริบทของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคล้ายคลึงกับบริบทของจังหวัดมหาสารคาม คือชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีเชื้อสายแต้จิ๋ว อีกทั้งลักษณะภูมิประเทศก็ไม่มีภูเขาเช่นเดียวกัน แต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็มีสุสานของชาวไทยเชื้อสายจีน แม้ว่าชาวจีนจะเชื่อว่าการสุสานซึ่งเป็นที่ฝังศพของผู้ตายต้องเน้นถึงความสำคัญของธรรมชาติ 2 สิ่ง คือภูเขาและแม่น้ำก็ตาม

Thongkrajai (2017, p. 2291) ได้ศึกษาเรื่องการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมผ่านพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีวันเซ็งเม้งและวันสารทจีน มีความสำคัญต่อชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นประเพณีเกี่ยวกับการไหว้บรรพบุรุษ และสื่อความหมายในด้านความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าที่ ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ และความเชื่อในเรื่องของสุสาน จะเห็นได้ว่า วันเซ็งเม้งและวันสารทจีน เป็นเสมือนเครื่องสื่อความหมายทางวัฒนธรรม และเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษของชาวจีน

Supathit, Boonkead, & Young Phet (2017, p. 324) ได้ศึกษาเรื่องพิธีกรรมศพของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า พิธีกรรมศพนั้นชาวจีนนำความเชื่อของลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า มาผสมผสานกัน กล่าวคือ ลัทธิขงจื้อสอนให้บุตรหลานมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ชาวจีนจึงต้องฝังศพเท่านั้น เนื่องจากการฝังศพสามารถจารึกชื่อแซ่และคุณความดีของบรรพบุรุษไว้ที่หน้าฮวงซุ้ย ส่วนลัทธิเต๋าสอนในเรื่องธรรมชาติ การหาฮวงซุ้ยจึงต้องหาทำเลที่เหมาะสมและสามารถเกื้อกูลให้บุตรหลานมีโชคลาภในอนาคต เมื่อชาวจีนได้รับคติพุทธศาสนานิกายมหายานเข้าไว้จึงมีการจัดศาสนพิธีขึ้น จะเห็นได้ว่าประเพณีฝังศพของชาวจีนยังคงอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายจีนสืบมากระทั่งปัจจุบันนี้ ถือเป็นการแสดงความเคารพและความกตัญญูต่อบิดาต่อบิดามารดา ตามแนวความเชื่อของลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า รวมไปถึงคติความเชื่อของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตและความตายของชาวจีน ได้แก่

Kotphuthon and Chaitawee (2015, p. 12) ได้ศึกษาเรื่องหลักจริยศาสตร์ของขงจื้อ ผลการวิจัยพบว่า ขงจื้อ เน้นเรื่องความกตัญญู ให้ลูกหลานกตัญญูต่อพ่อแม่ผู้มีพระคุณ เคารพเลี้ยงดู เมื่อท่านสิ้นชีวิต กระทำพิธีศพให้เหมาะสม สังเวีย กราบบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ จะเห็นได้ว่า ชาวจีนยึดถือเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา ลูกหลานมีหน้าที่ต้อง

แทนคุณตามแนวคิดพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ซึ่งชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงยึดถือกันมากระทั่งปัจจุบันนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย (風水) ได้แก่

Thongkamsamud (2011, p. 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สารสำคัญเชิงวิทยาศาสตร์ในคติความเชื่อฮวงจุ้ย “ฮวงจุ้ย” คือศาสตร์และศิลป์ของชาวจีนโบราณในการจัดสภาพแวดล้อมจากการศึกษาพบว่า ข้อปฏิบัติของฮวงจุ้ยนั้นเป็นผลมาจากเหตุปัจจัยในด้านของสภาพอากาศ สภาพพื้นที่ และสภาพสังคมและวัฒนธรรมของจีน จะเห็นได้ว่าฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์ของชาวจีนเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อลดปัญหาของสภาพอากาศ สภาพพื้นที่ สภาพสังคมและวัฒนธรรม

Satjawatcharaphong et. al. (2014, p. 217) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการออกแบบกายภาพ สำหรับโครงการเพื่อการเก็บอัฐิ ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อเรื่องการเลือกทำเลฮวงจุ้ย จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องฮวงจุ้ยของชาวจีนมีความเกี่ยวข้องกับพิธีฝังศพของชาวจีน โดยเฉพาะในการเลือกตำแหน่งที่ตั้งของหลุมฝังศพ

Charoenvorakiet and Sungrusa (2015, p. 1720) ได้ศึกษาเรื่องฮวงจุ้ย: ความเชื่อ ความรู้ และอำนาจในการจัดการ และการสร้างพื้นที่ทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การก่อรูปของฮวงจุ้ยในสังคมไทยได้ ได้รับการถ่ายทอดมาจากคนไทยเชื้อสายจีน โดยเชื่อว่าการอยู่อาศัยในทำเลที่ดี ฮวงจุ้ยที่ดี จะทำให้การทำงานสำเร็จ ครอบครัวมีความสุข จะเห็นได้ว่า ฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์ในการเลือกที่อยู่ให้กับคนตาย ซึ่งส่งผลต่อคนรุ่นหลังที่ยังมีชีวิตอยู่

Yothinsirikun (2018, p. 120) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสิริมงคลจีนกับความเชื่อตามศาสตร์ฮวงจุ้ย ของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราช ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราชใช้สิริมงคลจีนทั้งภายนอกและภายในที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบการค้าจะเห็นได้ว่าชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราชยังคงยึดถือความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยและนำสิ่งของที่เป็นสิริมงคลมาเสริมในเรื่องของ ฮวงจุ้ย

4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคำกลอนคู่ ได้แก่

Mingmitsupaporn (2004, p. 1) การศึกษาภาพสะท้อนของคำกลอนคู่ (หม่อฮักเลียง) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จากการศึกษพบว่า การใช้ความหมายโดยตรงกล่าวถึงเรื่องกฎหมายและศีลธรรม ส่วนการใช้ความหมายโดยเปรียบกล่าวถึงเรื่องธรรมชาติ

ทิศ คุณความดีและสถานที่ การวิจัยนี้ยังสะท้อนให้เห็นความคิดและความเชื่อความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีนด้วย จะเห็นว่าคำกลอนคู่เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความคิดและความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีน

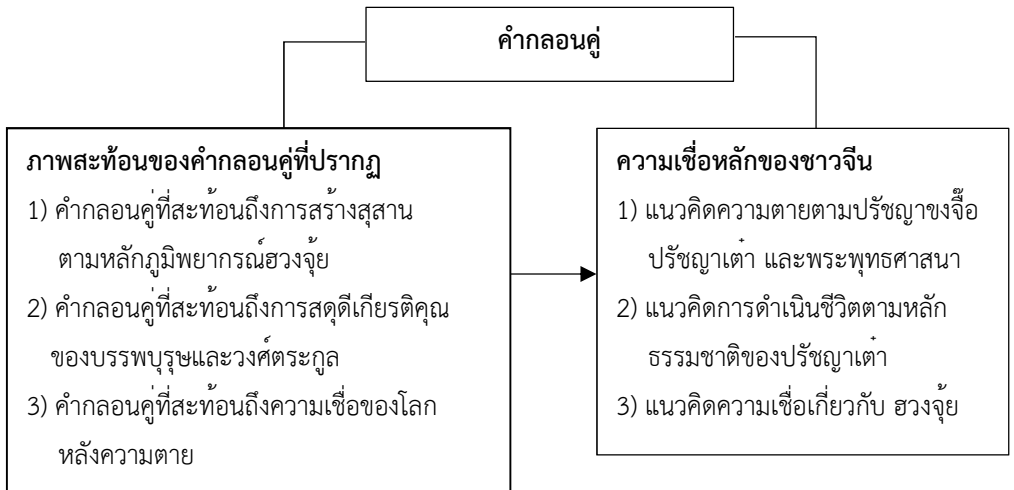
Sinwattanakun (2014, p. 1) ได้ศึกษาวิเคราะห์คำกลอนคู่บนเสาจารึกสุสานจีนกรณีศึกษา: สุสานฮวยเซยซัวจิง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 100 คำกลอนจากการศึกษาพบว่า 1) ความหมายของคำกลอนคู่บนเสาจารึกสุสานจีน สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ การสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย การสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล การแสดงความปรารถนาถึงสิริมงคลและความเจริญรุ่งเรือง การพรรณนาความงามของทิวทัศน์ธรรมชาติ และการเชิดชูคุณธรรมจริยธรรม (2) กลวิธีการใช้ภาษาของคำกลอนคู่บนเสาจารึกสุสานจีน สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ การใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน หรือคำกลุ่มเดียวกัน การอุปมา การใช้คำที่บ่งบอกถึงวงศ์ตระกูล การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม และการใช้คำซ้ำ จะเห็นได้ว่าคำกลอนคู่บนเสาจารึกสุสานจีนนั้นสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อความตายและบรรพบุรุษ ว่าการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ยไม่เพียงแต่จะส่งผลให้วิญญาณของบรรพบุรุษไปสู่ภพภูมิที่ดีแล้ว ยังส่งผลต่อสิริมงคลในชีวิตลูกหลานอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในคำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพภายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิด

บทความวิจัยเรื่องภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีน ที่ปรากฏอยู่ในคำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพ สุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

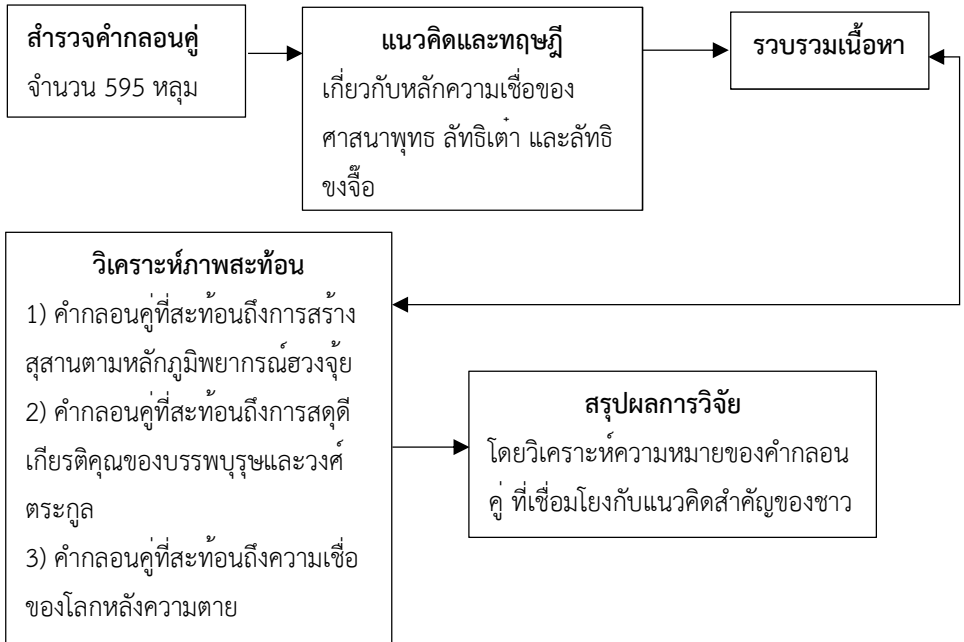

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิด

Figure 5. Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยอาศัยการวิเคราะห์ เนื้อความด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากคำกลอนคู่ บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพภายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 595 หลุม จากจำนวน 1,200 หลุม โดยศึกษาตามหลักความเชื่อของพุทธ เต๋า ขงจื๊อ ซึ่งเป็นความเชื่อสำคัญของคนจีน และแสดงเนื้อหาดังกล่าวออกเป็นคำร้อยละ

ภาพที่ 6 แผนผังการวิจัย

Figure 6. Research Flowchart

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำกลอนคู่ที่ปรากฏอยู่บริเวณเสาทั้งสองข้างของ หลุมฝังศพ ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น พบว่าจากจำนวนหลุมฝังศพที่ ปรากฏคำกลอนคู่ 595 หลุม ปรากฏคำกลอนทั้งสิ้น 21 คำกลอน เมื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อน ความเชื่อของชาวจีน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำกลอนที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย

ผู้วิจัยค้นพบคำกลอนจำนวน 8 คำกลอนคู่ คิดเป็นร้อยละ 38.10 คือ

1) 兩庫水朝宗，三台氣相聚 หมายถึง น้ำสองสายไหลบรรจบกัน ลมสามสาย น้อมรวมกัน

2) 玉蘊祥瑕土，金生麗水中 หมายถึง หยกงามในผืนดิน ดูดซับพลังในผืนน้ำ
อันงดงาม

3) 岑峻結佳城，堂秀蔭福大 หมายถึง ภูเขาน้อยใหญ่โอบล้อมสุสาน
พูกษาน้อยใหญ่ในสุสานเขียวชอุ่ม แผ่ร่มเงาแห่งความสุข

4) 水秀聚天心，山明鍾地脈 หมายถึง น้ำใสเป็นแหล่งรวมจิตใจ ภูเขา
แข็งแกร่งทอดไปตามลักษณะพื้นภูมิ

5) 吉穴佑貴壽，綠水繞吉穴 หมายถึง หลุมมงคลปกป้องคุ้มครองให้อายุ
ยืนยาว น้ำใสโอบล้อมหลุมมงคล

6) 青山朝吉穴，吉穴佑貴壽 หมายถึง ภูเขาเขียวขจีค้ำบัลหลุมมงคล หลุม
มงคลปกป้องคุ้มครองให้มั่งคั่งอายุยืนยาว

7) 綠水繞明堂，佳城蔭才丁 หมายถึง น้ำใสโอบล้อมดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์
สุสานแผ่เงาที่ร่มเย็น

8) 物華天濱，人傑地靈 หมายถึง สถานที่ที่มีฮวงจุ้ยดี อุดมไปด้วยสมบัติล้ำค่า
และผู้มีความสามารถ

ภาพที่ 7 ตัวอย่างคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย
กล่าวไว้ว่า สถานที่ที่มีฮวงจุ้ยดี อุดมไปด้วยสมบัติล้ำค่า และผู้มีความสามารถ

Figure 7. An example of a Chinese poem that reflects the construction of a cemetery according to Feng Shui principles is as follows: Places with good feng shui; Rich in valuable treasures and those with ability.

จากคำกลอนข้างต้นจะเห็นว่า ชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเชื่อในการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย ด้วยความเชื่อว่าตำแหน่งที่ดีของฮวงจุ้ยจะส่งผลต่อคนรุ่นหลัง จะเห็นได้ว่าคำกลอนทั้ง 8 คำกลอนที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนปรากฏคำที่เกี่ยวข้องกับทิศทางธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นเนินเขา ภูเขา สายน้ำ สายลม ซึ่งทิศทางเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงหลักของฮวงจุ้ยที่ดี ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งของเนินเขา ภูเขา สายน้ำและทิศทางของสายลม สุสานที่ดีจะเขียวขจี สดชื่น ลมโปร่งสบาย และสว่างไสว ธรรมชาติดังกล่าวจะคอยโอบอุ้มสุสาน และแผ่ร่มเงาของความสุขความมงคลให้กับลูกหลาน จะเห็นได้ว่าการฝังศพของชาวจีนมีความซับซ้อน ประณีตบรรจง และมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

Patthranupawat (2008, pp. 13-14) กล่าวว่า ชาวจีนนับถือธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยเชื่อว่าเทพเจ้ามีมากมาย อาทิ เทพเจ้าแห่งท้องฟ้า เทพเจ้าแห่งลม เทพเจ้าสายฟ้า เทพเจ้าแห่งฝน เทพเจ้าแห่งแม่น้ำ เทพเจ้าแห่งดิน ล้วนเป็นตัวแทนของธรรมชาติที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถกำหนดและควบคุมชะตาความเป็นไปของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถที่จะเอาชนะหรืออยู่เหนือธรรมชาติได้ จากความเชื่อดังกล่าวทำให้ชาวจีนมีการนับถือเทพเจ้าที่เชื่อว่ามีอำนาจควบคุมดูแลธรรมชาติ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ยังสอดคล้องกับหลักการ “การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมชาติ” เป็นหนึ่งในความคิดสำคัญทางปรัชญาของเต๋า ที่ว่าสรรพสิ่งทุกอย่างในโลกมีสภาพความเป็นอยู่ และหนทางการพัฒนาของมันเอง เช่น นกบินอยู่บนท้องฟ้า ปลาว่ายอยู่ในน้ำ เมฆลอยอยู่บนท้องฟ้า ดอกไม้บานและร่วง ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของมนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรพยายามที่จะไปเปลี่ยนแปลงความเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย รวมทั้งชีวิตมนุษย์ด้วย

Prachit Pom Arin (2020, p. 4) ได้กล่าวไว้ว่าแนวคิดชีวิตและความตายของจวงจื่อ นักปรัชญาเต๋าคนสำคัญ ได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตและความตายล้วนเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งขณะสรรพสิ่งหมุนเวียน เพราะฉะนั้นจึงไม่มีอะไร นำหวาดหวั่น เป็นเพียงกฎธรรมชาติ ร่างกายมนุษย์เกิดจากลมปราณ (气) ความตายเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงรูปร่างรูปแบบหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chao Muang (2000, pp. 4-5) ที่กล่าวว่า เต๋ามองว่าชีวิตจะเกิดขึ้นหรือดับลงล้วนเป็นไปตามวัฏจักรธรรมชาติ มนุษย์ควรปฏิบัติต่อการ

เปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงมองว่า “ความเป็นความตายเป็นไปตามกฎธรรมชาติ” กล่าวคือ การเกิดหรือการตายล้วนเป็นไปตามธรรมชาติเหมือนฤดูกาลทั้ง 4 ที่เป็นวัฏจักร หมุนเวียน ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง ฤดูหนาวที่วนเวียนผลัดเปลี่ยนอยู่เรื่อยไป เมื่อถึง ฤดูหนาวใบไม้ก็จะแห้งและร่วงหล่น พอหมดฤดูหนาวต้นไม้ ก็ผลิดอกออกใบใหม่ ตลอดฤดูหนาวต้นไม้ได้รับการพักผ่อน พักไม่ต้องทำงานออกดอกออกผล แต่ไม่ได้แปลว่าต้นไม้ตาย มนุษย์เราก็เหมือนกัน พฤติการณ์ซึ่งเรียกว่าความตายนั่น อันที่จริงไม่ใช่ตาย แต่เป็นการ พักผ่อนเพื่อที่จะเกิดใหม่เป็นเด็กหนุ่มเติบโตแข็งแรงเหมือนต้นไม้ที่ได้พักผ่อนตลอดฤดูหนาว เพื่อที่จะแตกใบอ่อนให้เขียวสดและแข็งแรงต่อไป ฉะนั้น ความตายจึงไม่ใช่เรื่องสูญเสีย ไม่ใช่ เรื่องร้าย ตรงกันข้ามความตายเป็นเรื่องดี เพราะเป็นเวลาที่ได้พักผ่อน ถือว่าความตายนั่นเป็น การกลับบ้านของมนุษย์ หรือดวงวิญญาณทั้งหลายไม่ได้อยู่ในโลกนี้ แต่อยู่ที่เต๋า ซึ่งเต๋าก็ไม่ใช่ ที่อื่นไกล เพราะเต๋าก็คือธรรมชาติ ดังนั้นเต๋าจึงเชื่อว่า วิญญาณเป็นอมตะจึงไม่ตายไปตาม ร่างกาย เชื่อว่าโลกนี้มีครั้งเดียว จากนั้นไปสู่วิญญาณชั้นนิรันดร์ ซึ่งความสุจริตเป็นทางนำ วิญญาณไปสู่เต๋า

Prachit Pom Arin (2020, p. 2) ได้กล่าวถึงแนวคิดของจูซี (朱熹 ค.ศ. 1130-1200) นักปรัชญาลัทธิขงจื้อ สมัยราชวงศ์ซ่ง ที่ปรากฏในคัมภีร์จูจื้ออวี่เล่าว่า 《朱子语类》ไว้ว่า “ชีวิตมนุษย์เกิดขึ้นจากการรวมตัวของลมปราณ มนุษย์ครอบครองลมปราณ เหล่านี้อยู่เพียงชั่วคราว เมื่อถึงจุดจบดวงวิญญาณส่วนหนึ่งกลายสภาพเป็นลมปราณแล้วคืนสู่ ท้องฟ้า อีกส่วนหนึ่งกลายสภาพเป็นสสารแล้วคืนสู่แผ่นดิน คือการตายนั่นเอง”

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Duan and Rai Suksiri (2000, p. 4) ที่กล่าวว่า ชาว จีนโบราณนับถือแผ่นดินมาก เพราะเชื่อว่าผืนดินเป็นแหล่งของสรรพชีวิตและพืชพรรณ ธัญญาหาร ดังจะเห็นคติจีนที่กล่าวว่า สวรรค์เป็นกษัตริย์ แผ่นดินเป็นราชินี เป็นเทพเจ้าที่สามารถกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ได้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นบุคคลใด ไม่ว่าข้าราชการหรือ ประชาชน จะต้องคำนับสวรรค์และแผ่นดิน

นอกจากนี้ Thammainlad, Panyapa and Shu (2021, p. 168) ยังได้กล่าวถึง แนวคิดเรื่องน้ำในลัทธิเต๋าไว้ว่า พื้นฐานลัทธิเต๋าเชื่อว่า ชีวิตเกิดจาก “เต๋า” ซึ่งเป็นพลังอำนาจ ที่ล้นไหลเอิบอาบสรรพสิ่ง ทำงานอย่างนุ่มนวลเพื่อให้สรรพสิ่งดำเนินไปด้วยดี มีลักษณะ ดุจกฎธรรมชาติ คือสภาพที่เป็นไปโดยธรรมชาติ อันเป็นที่กำเนิดและจุดสุดท้ายของชีวิตและ

สิ่งในธรรมชาติ ที่เล่าจื๊อกล่าวถึงบ่อยมาก คือ น้ำ น้ำคือสิ่งที่อ่อนโยน แต่ไม่ยึดติดและปรับตัว ไหลลงสู่ที่ลุ่มต่ำสุด มนุษย์จึงควรทำตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและเป็นมิตรกับธรรมชาติ จึงจะมีความสุขที่แท้จริงตามวิถีที่เรียกว่า “บรรลุน้ำ”

จะเห็นว่าความคิดเรื่องพลังธรรมชาติและความมีชีวิตที่แทรกอยู่ในสรรพสิ่ง การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ควรสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของธรรมชาติมนุษย์ไม่ควรทำให้ผิดไปจากเจตนารมณ์นั้น และควรเข้าถึงด้วยความอ่อนน้อมเหมือนสายน้ำและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ ความหลากหลายทางธรรมชาติ มาจากจุดกำเนิดเดียวกัน ซึ่งก็คือ “เต๋า”

นอกจากนี้ คำกลอนลำดับที่ 5 吉穴佑貴壽，綠水繞吉穴 หมายถึง หลุมมงคลปกป้องคุ้มครองให้อายุยืนยาว น้ำใสโอบล้อมหลุมมงคล คำกลอนลำดับที่ 6 青山朝吉穴，吉穴佑貴壽 หมายถึง ภูเขาเขียวขจีค้ำบัลหลุมมงคล หลุมมงคลปกป้องคุ้มครองให้มั่งคั่งอายุยืนยาว คำกลอนลำดับที่ 7 綠水繞明堂，佳城蔭才丁 หมายถึง น้ำใสโอบล้อมดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ สุสานแผ่เงาที่ร่มเย็น และคำกลอนลำดับที่ 8 物華天濱，人傑地靈 หมายถึง สถานที่ที่มีฮวงจุ้ยดี อุดมไปด้วยสมบัติล้ำค่า และผู้มีความสามารถ จากคำกลอนข้างต้นจะเห็นว่า คำว่าหลุมมงคลและคำว่าดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์นั้นหมายถึง สุสานของบรรพบุรุษที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้องตามหลักของ ฮวงจุ้ย โอบล้อมด้วยสายน้ำและภูเขาเขียวขจี ซึ่งจะส่งผลดีต่อลูกหลาน

Kluenmonthon (2016, p. 1) ได้กล่าวถึงแนวความคิดเกี่ยวกับพลังชี⁴ ไว้ว่า ชาวจีนมีความเชื่อว่าภายในตัวเรา มีพลังชีที่เหมือนดวงวิญญาณ ซึ่งคงอยู่แม้ร่างกายดับสูญไปแล้ว ในคัมภีร์โจวอี้ ใช้คำว่า เชี่ยวสี้ (消息) แทนวัฏจักรของการเกิด-ตาย กล่าวคือ การเกิดเป็นผลจากการสั่งสมพลังชีวิตที่สูงพอจะให้เกิดชีวิตใหม่ ทันทิที่ชีวิตอุบัติและอยู่รอด พลังชีวิตนั้นก็จะค่อย ๆ ถูกปลดปล่อยและลดลง การเกิดจึงแทนด้วยเชียว (消) ที่แปลว่าการ

⁴ พลังชี หรือพลังชีวิต คือ พลังงานรอบ ๆ ตัวเราที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สุดใน การก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างและรักษาความมีอยู่ของทุกสรรพสิ่ง ทุกสรรพสิ่งในจักรวาลจะมีการถ่ายโอนแลกเปลี่ยนชีระหว่างกันอยู่เสมอ ดังที่คัมภีร์อี้จิงเก่าแก่ของจีน (1122 ปีก่อนคริสตกาล) กล่าวไว้ว่า สรรพสิ่งในจักรวาลนี้ ไม่มีอะไรหยุดนิ่ง ไม่มีอะไรไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรไม่เชื่อมโยงกัน และไม่มีอะไรไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงของชีก่อให้เกิดสรรพสิ่งในจักรวาลและปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งหลาย ฤดูกาลต่าง ๆ ก็เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของชี

ที่มา : Nawachione Foundation. (2012). Know and understand life force. Retrieved 20 November 2023, from <http://www.nawachione.org/2012/10/28/life-energy-and-health-01/>

ปลดปล่อย เลือดมอญ พลังชีวิตจะถูกปลดปล่อยจนสูญสิ้นและตายในที่สุด เมื่อคนตาย ดวงจิตไม่ได้ดับสูญไปพร้อมกับร่างกาย แต่จะไปพักเป็นหนึ่งเดียวกับผืนแผ่นดิน การตายจึงแทนด้วย สี่ (息) ที่แปลว่าการหยุด พัก ซึ่งระหว่างการพักนี้ดวงจิตจะมีการส่งสมพลังแห่งฟ้า ที่เป็นพลัง หยาง กระทั่งมีพลังสูงพอที่จะส่งดวงจิตนั้นไปกำเนิดใหม่หมุนเวียนไปเป็นวัฏจักร

Wu (2007, p. 18) ได้กล่าวไว้ว่า “ความสงบสุขในพื้นดิน” (入土为安) ได้กลายเป็นความปรารถนาสุดท้ายของชาวจีน ซึ่งญาติหรือลูกหลานของผู้ที่ล่วงลับ จะทำทุกอย่างเพื่อเติมเต็มความปรารถนานี้ นอกจากนี้การผสมผสานความเชื่อกับวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การเวียนว่ายตายเกิด การกลับชาติมาเกิด จึงทำให้พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความตาย ล้วนเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาวจีนซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดขงจื๊อ การฝังทั้งร่างผู้ตายลงบนพื้นดินนั้นสะท้อนถึงแนวคิดเรื่องชีวิตและความตายที่สำคัญของชาวจีน นอกจากนี้แนวคิดของขงจื๊อยังได้กล่าวไว้ว่า ร่างกาย ผม ผิวหนัง เป็นสิ่งที่ได้รับมาจากพ่อแม่ ไม่ควรสละทิ้งอย่างง่ายดาย เพราะหากไม่มีร่างกาย ก็จะถือว่าเป็นคนอกตัญญู ด้วยเหตุนี้เมื่อคนจีนเสียชีวิต ทายาท จึงชอบที่จะฝังศพให้กับผู้ตาย ด้วยเชื่อว่าดวงจิตของผู้ตายจะได้กลับไปพักใต้ผืนดิน เพื่อส่งสมพลังธรรมชาติอย่างสงบสุข (入土为安)

จะเห็นได้ว่าชาวจีนเชื่อว่า เมื่อมนุษย์ตายไปแล้วร่างกายจะดับสูญแต่ดวงจิตยังคงอยู่ ส่งผลให้ชาวจีนมีวัฒนธรรมการฝังศพลงดินเพื่อเป็นการพักดวงจิตและรอการถือกำเนิดใหม่ ดังนั้นการเลือกทำเลในการฝังศพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

Kluenmonthon (2016, p. 1) กล่าวว่า ในวิชาฮวงจุ้ยมีความเชื่อว่า หากมีการฝังศพของผู้ตายไว้ในที่ที่เหมาะสมถูกต้องตามตำราแล้ว พลังชีวิตของผู้ตายหรือที่เรียกว่าเซิงชี (生气) จะมีการรวมตัวและมีพลังส่งเสริมทายาทที่ยังมีชีวิตให้ได้ลาภยศสรรเสริญ หรือเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สถานที่ที่เหมาะสมนั้น จะต้องไม่มีลมพัดโกรก เพราะลมจะเป็นกระแสปัดพาเซิงชีให้เคลื่อนกระจายไปจากหลุมฝังจนขาดพลังที่จะเกื้อหนุนทายาท อีกทั้งที่จะใช้ฝังศพจะต้องไม่ใกล้ธารน้ำธรรมชาติ หรือมีน้ำท่วมขัง เพราะน้ำจะเป็นปัจจัยสลายพลังของเซิงชี สอดคล้องกับ Sajja Watcharapong et. al. (2014, p. 3) กล่าวว่า การเลือกทำเลที่ตั้งฝังศพคนตายเป็นทฤษฎีของชาวจีน เพื่อเป็นการสนับสนุนดวงคนที่มีชีวิตอยู่ ยึดหลักความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ โดยการดูลักษณะของภูเขา การไหลผ่านของน้ำ

ลักษณะของดิน สีดิน ทิศทางลมและแดด ธาตุของคนตาย การเลือกทิศของฮวงจุ้ยหน้าหลุม หรือที่ตั้งป้ายหินจารึกชื่อ ต้องหันทิศให้ถูกต้องตามดวงเจ้าของหลุม

จะเห็นว่าแนวคิดความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยนั้นมีความสำคัญกับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นอย่างมาก โดยพวกเขาเชื่อว่าการเลือกทำเลที่ตั้งของหลุมฝังศพเป็นสิ่งสำคัญทั้งสำหรับคนเป็นและคนตาย เนื่องจากชาวจีนยังคงมีความผูกพันกับบรรพบุรุษ และยังคงมีการเคารพกราบไหว้อยู่เสมอ โดยเชื่อว่าหลุมฝังศพที่อยู่ในฮวงจุ้ยที่ดี ส่งผลให้ลูกหลานมีความเจริญรุ่งเรือง

2. คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อในการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล

ผู้วิจัยค้นพบคำกลอนจำนวน 7 คำกลอนคู่ คิดเป็นร้อยละ 33.33 คือ

1) 家風世澤長，祖德留芳遠 หมายถึง ครอบครัวเจริญรุ่งเรืองยาวนาน ความดีของบรรพบุรุษเลื่องลือไกล

2) 子順世澤長，祖德留芳遠 หมายถึง ลูกหลานเจริญรุ่งเรืองยาวนาน ความดีของบรรพบุรุษเลื่องลือไกล

3) 佳墓百世昌，吉穴千秋盛 หมายถึง สุสานดีคำชูลูกหลานร้อยรุ่น หลุมมงคลรุ่งเรืองนับพันปี

4) 寿山永富贵，福地益儿孙 หมายถึง วงศ์ตระกูลอุดมสมบูรณ์ร่ำรวยสูงศักดิ์ชั่วกาลนานดังภูเขา ส่งต่อความสุขและประโยชน์สู่ลูกหลาน

5) 光前绵世澤，裕後振家風 หมายถึง ให้เกียรติบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง ความอุดมสมบูรณ์หนุนนำ สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นในครอบครัว

6) 山明俊世昌，氣瑞鍾吉穴 หมายถึง วงศ์ตระกูลตั้งขุนเขาคอยคำจุน ลูกหลาน ลมมงคลโอบอุ้มหลุมมงคล

7) 佳節恩親時，清明掃墓日 หมายถึง เทศกาลแสดงความกตัญญู วันเซ็งเม้งกวาดสุสาน

ภาพที่ 8 ตัวอย่างคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อในการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล กล่าวไว้ว่า วงศ์ตระกูลอุดมสมบูรณ์ร่ำรวยสูงศักดิ์ชั่วกาลนานดังภูเขาส่งต่อความสุขและประโยชน์สู่ลูกหลาน

Figure 8. An example of a couplet that reflects the belief in glorifying the honor of ancestors and family members is as follows: The family lineage is as rich and noble as the mountains; Pass on happiness and benefits to your children and grandchildren.

จากคำกลอนข้างต้นจะเห็นว่าชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเชื่อในการสร้างสุสานเพื่อเป็นการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล โดยสุสานของบรรพบุรุษจะคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลาน แม้เงาที่ร่มเย็นมาสู่ลูกหลาน ทำให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข คอยค้าจุนลูกหลานให้อายุยืนยาว และจากคำกลอนข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำว่าภูเขาเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อถึงความแข็งแกร่ง แข็งแรงและอุดมสมบูรณ์ของวงศ์ตระกูลที่จะส่งต่อความเป็นมงคลนี้สู่ลูกหลาน รวมทั้งกล่าวถึงสายลมที่พัดผ่านหลุมศพดังกล่าวว่าเป็นสายลมที่เป็นมงคล จะคอยพัดเป่าความอับมงคลให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข ดังนั้นชนรุ่นหลังควรที่จะเคารพ นอบน้อมและบูชาบรรพบุรุษเพื่อให้เกียรติและคุณความดีของบรรพบุรุษเลื่องลือไกลออกไป อีกทั้งยังสื่อถึงความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษอีกด้วย

Li (1997, p. 43) ได้กล่าวว่าในยุคสังคมบุพกาล ผู้คนไม่มีความรู้เกี่ยวกับภัยธรรมชาติ มองว่าสิ่งที่ตาของตนมองไม่เห็นเหล่านั้นสูงส่ง และเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นคือ (ผี) หรือเทพเจ้า และพยายามทำสิ่งที่ตนคิดว่าเป็นความต้องการของ (ผี) หรือเทพเจ้า จึงถือกำเนิดแนวคิดเรื่องการบูชาธรรมชาติขึ้น และสิ่งที่กล่าวมานี้ได้กลายเป็นต้นกำเนิดของประเพณีการฝังศพ ต่อมาอันเป็นผลมาจากวิวัฒนาการของอารยธรรมมนุษย์ ความเข้าใจเกี่ยวกับความตายของผู้คนก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงใหม่เช่นกัน ดังนั้นผู้คนจึงเริ่มถอยห่างการบูชาธรรมชาติ และ

การบูชาเทพเจ้า ค่อย ๆ ตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บรักษาศพของผู้ตาย และค่อย ๆ จัดทำพิธีศพและประเพณีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกัน

Yang (1980, p. 2) กล่าวว่า จากคัมภีร์หลุนอวี่ (论语) จะเห็นได้ว่าขงจื๊อไม่ได้ให้ความสนใจกับเทพเจ้าและภูตผี เขาได้กล่าวไว้ว่า “祭如在，祭神如神在” หมายถึง การไหว้บรรพบุรุษเสมือนมีบรรพบุรุษอยู่ที่นั่น และการเซ่นไหว้เทพเจ้าก็เสมือนมีเทพเจ้าอยู่ที่นั่นจริง ๆ กล่าวคือ ขงจื๊อมีความสงสัยเกี่ยวกับสวรรค์ เทพเจ้า และ ภูตผี แต่เขาไม่แน่ใจเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ เขาจึงดูสิ่งเหล่านี้อยู่ห่าง ๆ จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องเทพเจ้ามาจากการบูชาธรรมชาติ และยังทำให้คนตระหนักถึงข้อจำกัดของมนุษย์ เมื่อเผชิญกับความตาย ความตายก็เป็นสิ่งที่คนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้ จึงเผชิญหน้ากับความตายด้วยความกลัว ด้วยเหตุนี้ผู้คนจึงมีแนวคิดเรื่องการบูชาวิญญาณหรือการบูชาบรรพบุรุษ จะเห็นได้ว่าแนวคิดการไหว้บรรพบุรุษของชาวจีนมีรากฐานมาจากลัทธิบูชาธรรมชาติ ต่อมาเมื่อเกิดปรัชญาขงจื๊อขึ้น ซึ่งเป็นปรัชญาที่คนจีนยึดเป็นคำสอนหลัก พิธีกรรมการบูชาบรรพบุรุษก็ยังคงดำเนินสืบต่อมากระทั่งปัจจุบันนี้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Yin (2011, p. 13) ได้กล่าวถึงแนวคิดการไหว้บรรพบุรุษไว้ว่า เนื่องจากความสามารถในการผลิตของมนุษย์ตกต่ำ ทำให้มนุษย์อายุเฉลี่ยสั้น ผู้ที่มีอายุยืนยาวเป็นคนที่มีความรู้และทักษะในระดับสูง และสามารถนำพาผู้คนให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ บุคคลเหล่านี้จึงได้รับการเคารพนับถือ พวกเขามีอำนาจมากกว่าคนอื่น และการตายของพวกเขาจึงส่งผลกระทบต่อคนหมู่มาก ดังนั้นการเคารพผู้นำเผ่าและบรรพบุรุษที่มีความสามารถจึงเป็นสาเหตุที่มนุษย์มีการบูชาบรรพบุรุษเช่นกัน ในขณะเดียวกัน ความกังวลเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง ทำให้ผู้คนฝากความหวังไว้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และหวังว่าบรรพบุรุษของพวกเขาจะเป็นพรให้กลุ่มของตนดำรงอยู่ต่อไปได้

จะเห็นได้ว่าในสมัยโบราณวิทยาการและเทคโนโลยียังไม่ก้าวหน้ามากนัก ทำให้มนุษย์ต้องพึ่งพาผู้นำที่มีความสามารถเหนือตนรวมทั้งบรรพบุรุษ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นปกป้องตนเองให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย

Wu (2007, p. 36) ได้กล่าวไว้ว่า ขงจื๊อใช้ (孝) หรือความกตัญญูในการปกครองประเทศ ดังนั้นแนวคิดเรื่องความกตัญญู จึงถูกใช้ในการแบ่งแยกความดีและความเลว เพื่อให้ตนได้ชื่อว่าเป็นคนมีความกตัญญู พวกเขาพร้อมที่จะทำทุกอย่างโดยไม่ลังเล สำหรับเรื่องของความตายแล้ว ความกตัญญูถือเป็นพลังสำคัญให้ผู้คนทำเพื่อบรรพชน

Yang (1980, p. 2) ได้กล่าวไว้ว่า ขงจื๊อให้ความสำคัญกับความกตัญญูเป็นอย่างมาก สำหรับขงจื๊อแล้ว ความกตัญญูไม่ใช่ธรรมเนียมปฏิบัติโดยทั่วไป แต่เป็นสิ่งพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นแนวทางที่สำคัญที่สุดที่สวรรค์และโลกมอบให้กับมนุษย์ แน่นอนว่าสิ่งนี้เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าชาวจีนโบราณดำรงอยู่ได้เพราะครอบครัว และครอบครัวเป็นฐานรากสำคัญของบุคคลคนหนึ่ง ดังนั้นแนวคิดเรื่องครอบครัวจึงมีความสำคัญมากในสังคมจีน ในขณะเดียวกันจึงเกิดการเคารพญาติและผู้ใหญ่ และไว้อาลัยหลังความตาย เพื่อแสดงความกตัญญู ในมุมมองของชาวจีน การเผาศพของญาติ เป็นพฤติกรรมที่ อุกอาจและดูถูกคนตาย และภายใต้การครอบงำของแนวคิดนี้ จึงได้เกิดประเพณีการฝังศพขึ้นในสังคมจีน

Kotphuthon and Chaitawee (2015, p. 18) ได้กล่าวว่า ขงจื๊อได้พยายามเสนอหลักจริยศาสตร์ที่สอดคล้องกับสัจธรรมและจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษได้เชื่อถือสืบต่อกันมา ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีและหลักความสัมพันธ์ 5 ประการ อันได้แก่ 1) ผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง 2) บิดามารดากับบุตรธิดา 3) สามีกับภรรยา 4) พี่กับน้อง 5) เพื่อนกับเพื่อน

ในข้อที่สองความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดานั้น เมื่อบิดามารดามีชีวิตอยู่ก็ควรปฏิบัติต่อท่านตามหลี่⁵ เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วก็ฝังศพและบูชาตามหลี่ ขณะที่บิดามารดามีชีวิตอยู่ ไม่ควรเดินทางไกล แต่ถ้าจำเป็นต้องไปก็ต้องบอกสถานที่ไปให้ท่านทราบ ไม่ควรทำให้บิดามารดาเป็นห่วง เว้นแต่ยามเจ็บไข้ที่ยากจะเลี่ยงได้ ในช่วงที่บิดามารดามีชีวิตอยู่ บุตรธิดาควรน้อมตามเจตนารมณ์ของท่าน เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ก็ควรปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของท่าน

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมจีนใช้เรื่องของเทวดา สวรรค์ บรรพชนเป็นเครื่องผูกยึดต่อการทำหน้าที่ในปัจจุบันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ จนทำให้เกิดประเพณีหลังความตายของชาวจีน ที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา อีกทั้งขงจื๊อยังให้ความสำคัญกับ

⁵ หลี่ หมายถึง ขนบจารีต และพิธีกรรมในบริบทสังคมต่าง ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ การต้อนรับแขก การเข้าเฝ้าฯ ถวาย เป็นต้น รวมถึงเป็นหลักแบบแผนปฏิบัติที่เหมาะสมตามนามคู่สัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การดูแลพ่อแม่ยามแก่ชรา การเซ่นไหว้และเคารพผี เป็นต้น ในความหมายกว้างหลี่จึงเป็นมาตรฐานทางสังคม สวินจื้อ บางครั้งใช้ หลี่สลับกับหลื่อ (禮 義) เพื่อสื่อถึงมาตรฐานทางสังคม และมักใช้หลี่ในความหมายเป็นจารีตพิธีกรรม แต่ไม่ว่าหลี่จะเป็นจารีตที่เป็นพิธีกรรมหรือไม่ก็ตาม หลี่เป็นกฎทางสังคมที่ควรปฏิบัติเพื่อสืบทอดความต่อเนื่องทางวัฒนธรรม และคงความสัมพันธ์ของคนในสังคมเอาไว้ ที่มา : Office of the Research Support Fund. (2011). Confucius School Philosophy. Retrieved 20 November 2023, from <http://www.parst.or.th/philospedia/confucianism.html#32>

ครอบครัวและความกตัญญูเป็นอย่างมาก เนื่องจากความกตัญญูของบุคคลที่มีต่อคนในครอบครัวถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ทุกคนพึงมี เมื่อมนุษย์ต้องปฏิบัติคุณธรรมจนชำนาญเป็นความเคยชิน เมื่อรู้จักปฏิบัติกับตนเองแล้ว ก็รู้จักปฏิบัติกับเพื่อนในสังคมด้วยการรู้จักการละวางความเห็นแก่ตัวของตนเองลงก็จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

นอกจากนี้ Chao Muang (2021, p. 4) ยังได้กล่าวไว้ว่า ลัทธิขงจื๊อ มองเรื่องความตายในแง่มุมของความเป็นจริง มองว่าความตายเป็นเรื่องของธรรมชาติ อีกทั้งยังมองว่า “คุณธรรมสำคัญกว่าชีวิต” เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับชีวิตเป็นสำคัญ แนวคิดของขงจื๊อในเรื่องโลกหลังความตายไม่ได้แสดงไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่ให้เชื่อตามที่บรรพบุรุษเชื่อสืบต่อกันมา เช่น เชื่อในผีสามเทวดา เชื่อว่าเมื่อคนตายไปแล้ววิญญาณจะไม่ตาย เพราะวิญญาณเป็นอมตะ และวิญญาณจะยังคงวนเวียนอยู่ในโลกนี้ และจะอยู่ในโลกของวิญญาณคอยดูแลทุกข์สุขของลูกหลาน ส่วนวิญญาณที่สร้างคุณงามความดีไว้มากก็จะได้ไปอยู่บนสวรรค์

จึงเห็นได้ว่าชาวจีนให้ความสำคัญกับความกตัญญูเป็นอย่างมาก ลูกหลานมีการสืบทอดจารึกคุณงามความดีของบรรพบุรุษ ระลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษ ลูกหลานมารวมตัวกันหน้าหลุมศพ ระลึกถึงความดีของบรรพบุรุษ และสื่อถึงความกตัญญูที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ ดังนั้นสุสานจึงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์กับโลกของวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาวจีนโบราณที่เคารพ นับถือวิญญาณหรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ โดยมีความเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษและญาติต่าง ๆ สามารถจะดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ทั้งที่ดีและไม่ดีต่อชีวิตและครอบครัวที่ยังคงมีชีวิตอยู่ของพวกเขาได้ ดังจะเห็นจากตำราเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ ที่เรียกว่า “หลี่จี้”⁶ ที่มีข้อความ กล่าวว่า คนตายไปแล้วจะกลายเป็นผี ผีมีความสามารถพิเศษที่คนเป็นไม่สามารถกระทำได้คือ สามารถนำความสุข

⁶ แนวคิดของขงจื๊อ ได้เสนอไว้ในงานเขียนชื่อตำราขงจื๊อ หรือคัมภีร์ทั้ง 5 ของขงจื๊อ ประกอบด้วยหนังสือ 5 เล่ม คือ 1) ซื่อจิง เป็นตำรารวบรวมคำร้อยกรองและบทเพลงเกี่ยวกับเรื่องราวในสมัยราชวงศ์โจว มีทั้งบทเพลงรัก เพลงพื้นเมือง บทกวีเกี่ยวกับการเมืองและพิธีต่าง ๆ 2) ชูจิง เป็นตำราประวัติศาสตร์รวบรวมเรื่องราวประวัติศาสตร์จีน เอกสารทางประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์โจว 3) อี้จิง เป็นตำราพยากรณ์ใช้เป็นคู่มือทำนายการเสียหายและตำราหมอดู 4) หลี่จี้ ตำราบันทึกแบบแผนพิธีกรรมต่าง ๆ มีทั้งหมด 64 บท เป็นตำราที่มีความสำคัญมากที่สุดตามความเชื่อของขงจื๊อ 5) ซุนชิว หรือเรียกว่า จดหมายเหตุฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง เป็นการบันทึกเหตุการณ์สั้น ๆ รายปีเกี่ยวกับเหตุการณ์แคว้นลู่ ซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของขงจื๊อ

ที่มา: Chinese civilization. (2013). Do you know what the 5 scriptures of Khong Chue are? Retrieved 20 November 2023, from <https://asinnaw.wordpress.com>

หรือภัยพิบัติมาให้แก่คนที่ยังมีชีวิต สาเหตุนี้ทำให้ชาวจีนแสดงออกซึ่งความเชื่อ และความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยการไปกราบไหว้ บรรพบุรุษประจำปีที่หลุมฝังศพในเทศกาลเซ็งเม้ง มีการซ่อมแซมหลุมฝังศพ ดูแลหลุมฝังศพให้อยู่ในสภาพสวยงาม สะอาด รวมทั้งกราบไหว้แท่นบูชาบรรพบุรุษภายในบ้านในวาระโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่นิยมการเผาศพ เนื่องจากพื้นที่การฝังศพของสุสานค่อนข้างจำกัด และลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนก็ยังคงปฏิบัติตามธรรมเนียมของเทศกาลเซ็งเม้ง โดยการไปทำความสะอาดสุสานและกราบไหว้บรรพบุรุษเพื่อแสดงถึงความกตัญญู

3. คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกล่วงความตาย

ผู้วิจัยค้นพบคำกลอนจำนวน 6 คำกลอนคู่ คิดเป็นร้อยละ 28.57 คือ

1) 福地蔭生人，仙鄉安吉穴 หมายถึง แดนสุขาวิดีแผ่ร่มเงาไปยังชีวิตคน แดนสวรรค์คำจูนหลุมมงคล แห่งนี้

2) 瑞氣滿山川，祥雲遍福地 หมายถึง ลมมงคลโอบล้อมภูเขาและสายน้ำ เมฆมงคลครอบคลุมดินแดนสุขาวิดี

3) 六相左右照，四輔將儿孙 หมายถึง องค์รัชชทั้งหกสอดส่องบริวารทั้งซ้ายขวา กลุ่มหมู่ดาวคอยคำชูลูกหลาน

4) 四輔將星拱，六相左右照 หมายถึง กลุ่มหมู่ดาวคอยคำชู องค์รัชชทั้งหกสอดส่องบริวารทั้งซ้ายขวา

5) 山川鍾福地，星斗煥文章 หมายถึง ภูเขาและสายน้ำโอบล้อมแดนสุขาวิดี ดวงดาวสุกใสสร้างเกียรติระบือไกล

6) 绿山繞明堂，佳城蔭福地 หมายถึง ภูเขาสีเขียวโอบล้อมดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ สุสานแผ่ร่มเงาสู่แดนสุขาวิดี

ภาพที่ 9 ตัวอย่างคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อความเชื่อของโลกลหลังความตาย กล่าวไว้ว่าลมมงคลโอบล้อมภูเขาและสายน้ำ เมฆมงคลครอบคลุมดินแดนสุขาวดี

Figure 9. An example of a couplet that reflects beliefs about the world after death is as follows: Auspicious winds surround the mountains and rivers; Auspicious clouds cover the land of Sukhavati.

จากคำกลอนข้างต้นจะเห็นถึงภาพสะท้อนเกี่ยวกับความเชื่อหลังความตายของชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสื่อถึงความเชื่อเรื่องแดนสุขาวดี ความเชื่อเรื่องสวรรค์ ดวงดาว และความเชื่อเรื่ององค์จักรพรรดิของเหล่าเทพ⁷ ซึ่งต่างล้วนเป็นสิ่งที่จะได้พบเจอหลังโลกแห่งความตายทั้งสิ้น

Prachit Pom Arin (2020, p. 6) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาจากอินเดียเข้าสู่แผ่นดินจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น โดยเจริญรุ่งเรืองสลับกับเสื่อมความนิยมตามยุคสมัย พุทธศาสนาที่แพร่หลายในประเทศจีนส่วนใหญ่เป็นแบบมหายาน หัวใจหลักของพระพุทธศาสนา มหายานคือการบำเพ็ญบารมีตามแนวทางโพธิสัตว์ เพื่อนำพาสรรพสัตว์สู่ความหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

⁷ (六相) หมายถึง องค์จักรพรรดิทั้งหกของจักรพรรดิ เล่ากันว่า จักรพรรดิเซียนหยวน (軒轅皇帝) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเทพแห่งสายฟ้า (雷雨神) ทิศทั้ง 4 มีเทพที่คอยดูแล เทพที่ดูแลทิศตะวันออกคือ เทพไท่เฮา (太皞) ดูแลฤดูใบไม้ผลิ เทพทางทิศใต้มีชื่อว่า เทพเทียนตี้ (炎帝) ดูแลฤดูร้อน เทพทิศตะวันตกชื่อว่า เซาเฮา (少昊) ดูแลฤดูใบไม้ผลิ เทพทางทิศเหนือมีชื่อว่า จวนซวี (颯颯) ดูแลฤดูหนาว จักรพรรดิจะอาศัยอยู่ที่ส่วนกลาง นอกจากนี้ในแต่ละทิศก็จะมีองค์จักรพรรดิที่คอยช่วยเหลือ องค์จักรพรรดิที่คอยช่วยเหลือทิศตะวันออกคือ จวี่หมาง (句芒) องค์จักรพรรดิที่คอยช่วยเหลือทิศใต้ คือ จูหรง (祝融) องค์จักรพรรดิที่คอยช่วยเหลือทิศตะวันตกคือ รูโซว (蓐收) องค์จักรพรรดิที่คอยช่วยเหลือทิศเหนือคือ เสียนหมิง (玄冥) องค์จักรพรรดิที่คอยช่วยเหลือส่วนกลางคือ ฮิวถู่ (后土) ซึ่งก็คือธาตุทั้ง 5 ได้แก่ ไม้ ไฟ ทอง น้ำ และดิน ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ อยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข ที่มา: Shidian

Encyclopedia. (2023). Six aspects of the emperor. Retrieved 20 November 2023, from <https://shidian.baik.com/wikiid/3586629985743479999?prd=attribute>

ให้หมดสิ้น พระพุทธศาสนาหายามองว่าความทุกข์มีทั้งหมด 8 ประการ ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกข์เพราะต้องประสบกับสิ่งที่ไม่พอใจ ทุกข์เพราะต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ทุกข์เพราะผิดหวังจากความคาดหวัง ทุกข์จากการรวมตัวของชั้น 5 ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงสอนหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ แต่การจะหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ต้องหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด และแสดงถึงความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายของวิญญาณที่ดี คือเมื่อมีชีวิตอยู่ประกอบแต่กรรมดี ก็จะมีชีวิตหลังความตายที่ดี มีภพภูมิที่ดี

Yin (2011, p. 19) ได้กล่าวไว้ว่า ในอดีตคนจีนนิยมบรรจุศพยี่สิบวันไปกับผู้ตาย เพื่อหวังให้ผู้ตายนำติดตัวไปใช้ในโลกลหลังความตาย ซึ่งจากวัฒนธรรมการบรรจุศพยี่สิบวันไปกับผู้ตาย แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้ตายมีชีวิตที่มีความสุขในโลกลหลังความตาย ในขณะเดียวกันการฝังศพยังถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูและความเคารพที่มีต่อผู้ล่วงลับ

จะเห็นว่าเมื่อชาวจีนได้รับคติพุทธศาสนานิกายหายาม การจัดศาสนพิธีก็ถือกำเนิดขึ้น เพื่อชำระล้างบาปและมลทินของดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ และสร้างกุศลกรรมแก่ดวงวิญญาณให้ได้ประสบสุคติในปรโลก

นอกจากนี้ยังมีคำกลอนบางส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องเทพ องค์รักษ์และดวงดาว ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวจีนที่มีมาแต่โบราณ อีกทั้ง ชื่อผู้ (四辅) นั้นก็ถือเป็นดวงดาวที่ชาวจีนนับถือ นักโหราศาสตร์โบราณเชื่อว่าพิธีกรรมของผู้ปกครองและขุนนาง และมิต้นกำเนิดมาจากการบูชาดวงดาวของคนโบราณ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างตำนานจีนโบราณและดาราศาสตร์

นอกจากนี้คำกลอนบางส่วนยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของแดนสุขาวดี ซึ่งสุขาวดีเป็นนิายหนึ่งใน พุทธศาสนาหายาม สุขาวดีมีความหมายตามตัวอักษรว่า ดินแดนแห่งความสุข สุข คือ ความสุข วดี ในพจนานุกรม ฉบับมติชน คือ รุ่งหรือกำแพงหรือเครื่องตกแต่ง สุขาวดีเป็นที่ปรารถนาของชาวพุทธ ต้องการจะไปเกิดหรืออุบัติ ณ ภพภูมินั้นเมื่อถึงคราวสิ้นอายุขัยจากโลกมนุษย์นี้ไปแล้ว

แดนสุขาวดีเป็นที่ปรารถนาของคนเมื่อสิ้นอายุขัยแล้ว คนเรามีสิ่งที่ตนเลื่อมใสเมื่อตายไป ซึ่ง Saen Buran (2005, p. 29) ได้กล่าวไว้ว่า 1 ใน อมิตายูริยานสูตร 9 ชั้น สำหรับ

ผู้เลี้ยงดูบิดา มารดา มีมนุษยธรรม เมื่อใกล้ตาย ได้ฟังเรื่องของสุชาวดีและมีจิตเลื่อมใส เมื่อตายก็จะไปเกิดในสุชาวดีและฟังธรรมหนึ่งกัลป์จึงจะได้เป็นพระอรหันต์

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำกลอนคู่ที่ปรากฏอยู่บริเวณเสาทั้งสองข้างของ หลุมฝังศพ ภายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น พบว่าภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีน สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประเภทของคำกลอนที่ปรากฏอยู่ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเภทของคำกลอน	จำนวนคำกลอน	คิดเป็นร้อยละ
คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย	8	38.10
คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล	7	33.33
คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตาย	6	28.57
รวม	21	100

Note. The table shows the types of poems that appear in the cemetery of Wat Phanan Choeng, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

จากตารางข้างต้น พบว่ามีคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล และคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตาย คิดเป็นร้อยละ 38.10 ร้อยละ 33.33 และร้อยละ 28.57 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าก่อนที่จะชาวจีนจะนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายาน และลัทธิเต๋า รวมทั้งยึดถือแนวคิดแบบขงจื้อ ชาวจีนมีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับธรรมชาติและวิญญาณ หรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ซึ่งปรากฏคำกลอนที่สื่อถึงความเชื่อของโลกลหลังความตายมากเป็นอันดับสองรองจากความเชื่อเกี่ยวกับการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูลคำกลอนคู่ที่สื่อถึงการพรรณนาความงามของทิวทัศน์ โดยชาวจีนเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถกำหนด

และควบคุมชะตาความเป็นไปของมนุษย์ และสามารถดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ ทั้งที่ดีและไม่ดีต่อชีวิตและครอบครัวที่ยังคงมีชีวิตอยู่ของพวกเขาได้ ซึ่งความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ชาวจีนยังคงสืบทอดและถือปฏิบัติกันต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

จากการสำรวจหลุมฝังศพที่ปรากฏอยู่บริเวณเสาทั้งสองข้างของหลุมฝังศพภายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น พบข้อมูลเกี่ยวกับคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย ดังปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนหลุมฝังศพที่ปรากฏคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย				
ลำดับที่	คำกลอน	ภาพสะท้อน	จำนวนหลุมฝังศพ	คิดเป็นร้อยละ
1	兩庫水朝宗， 三台氣相聚	น้ำสองสายไหลบรรจบกัน ลมสามสายน้อมรวมกัน	10	1.68
2	玉蘊祥瑕土， 金生麗水中	หยกงามในผืนดิน ดูดซับพลังใน ผืนน้ำอันงดงาม	1	0.16
3	岑峻結佳城， 堂秀蔭福大	ภูเขาอันยิ่งใหญ่โอบล้อมสุสาน พสกษาน้อยใหญ่ในสุสานเขียว ข่ม แผ่ร่มเงาแห่งความสุข	37	6.21
4	水秀聚天心， 山明鍾地脈	น้ำใสเป็นแหล่งรวมจิตใจ ภูเขา แข็งแกร่งทอดไปตามลักษณะ พื้นภูมิ	33	5.54
5	吉穴佑貴壽， 綠水繞吉穴	หลุมมงคลปกป้องคุ้มครองให้อายุ ยืนยาว น้ำใสโอบล้อมหลุมมงคล	4	0.67

คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย				
ลำดับที่	คำกลอน	ภาพสะท้อน	จำนวน หลุมฝังศพ	คิดเป็น ร้อยละ
6	青山朝吉穴， 吉穴佑貴壽	ภูเขาเขียวขจีค้ำบัลลุ่มมงคล หลุมมงคลปกป้องคุ้มครองให้มั่ง คั่งอายุยืนยาว	91	15.29
7	綠水繞明堂， 佳城蔭才丁	น้ำใสโอบล้อมดินแดนอัน ศักดิ์สิทธิ์ สุสานแผ่เงาที่ร่มเย็น	40	6.72
8	物華天濱， 人傑地靈	สถานที่ที่มีฮวงจุ้ยดี อุดมไปด้วย สมบัติล้ำค่า และผู้มีความสามารถ	83	13.94

Note. The table shows the number of graves featuring couplets that refer to the construction of tombs according to Feng Shui predictions in the cemetery of Wat Phananchong, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

จากตารางข้างต้น พบว่า จำนวนหลุมฝังศพที่ปรากฏคำกลอนคู่ (青山朝吉穴，吉穴佑貴壽) ซึ่งสะท้อน ถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 15.29 มีจำนวนมากที่สุด คำกลอนคู่ (物華天濱，人傑地靈) ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ยในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 13.94 มีจำนวนรองลงมา คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ ฮวงจุ้ยในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (綠水繞明堂，佳城蔭才丁) คิดเป็นร้อยละ 6.72 มีจำนวนน้อยที่สุด

จากการสำรวจหลุมฝังศพที่ปรากฏอยู่บริเวณเสาทั้งสองข้างของหลุมฝังศพภายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น พบข้อมูลเกี่ยวกับคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสดุดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล ดังปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนหลุมฝังศพที่ปรากฏคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล				
ลำดับที่	คำกลอน	ภาพสะท้อน	จำนวนหลุมฝังศพ	คิดเป็นร้อยละ
1	家風世澤長， 祖德留芳遠	ครอบครัวเจริญรุ่งเรืองยาวนาน ความดีของบรรพบุรุษเลื่องลือไกล	3	0.50
2	子順世澤長， 祖德留芳遠	ลูกหลานเจริญรุ่งเรืองยาวนาน ความดีของบรรพบุรุษเลื่องลือไกล	2	0.33
3	佳墓百世昌， 吉穴千秋盛	สุสานดีคำชูลูกหลานร่ำรวยรุ่น หลุมมงคลรุ่งเรืองนับพันปี	1	0.16
4	寿山永富贵， 福地益儿孙	วงศ์ตระกูลอุดมสมบูรณ์ร่ำรวยสูงศักดิ์ ชั่วกาลนาน ดังภูเขา ส่งต่อความสุข และประโยชน์สู่ลูกหลาน	9	1.51
5	光前绵世澤， 裕後振家風	ให้เกียรติบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง ความอุดมสมบูรณ์หนุนนำ	1	0.16
6	山明俊世昌， 氣瑞鍾吉穴	วงศ์ตระกูลดั่งขุนเขาคอยคำจุน ลูกหลาน ลมมงคลโอบอุ้มหลุมมงคล	50	8.40
7	佳節恩親時， 清明掃墓日	เทศกาลแสดงความกตัญญู วันเซ็งเม้ง กวาดสุสาน	1	0.16

Note. The table shows the number of tombstones featuring couplets that pay tribute to ancestors and family members in the cemetery of Wat Phananchong, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

จากตารางข้างต้น พบว่าจำนวนหลุมฝังศพที่ปรากฏคำกลอนคู่ (山明俊世昌，氣瑞鍾吉穴) ซึ่งสะท้อน ถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษ และวงศ์ตระกูลในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 8.40 มีจำนวนมากที่สุด คำกลอนคู่ (寿山永富贵，福地益儿孙) ที่สะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูลในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 1.51 มีจำนวน

รองลงมา คำกลอนคู่ (家風世澤長, 祖德留芳遠) ซึ่งคำกลอนเหล่านี้ต่างสะท้อนถึงการสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษ และวงศ์ตระกูลในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 0.50 มีจำนวนน้อยที่สุด

จากการสำรวจหลุมฝังศพที่ปรากฏอยู่บริเวณเสาทั้งสองข้างของหลุมฝังศพภายในสุสานวัดพนัญเชิง วัดพระนครศรีอยุธยานั้น พบข้อมูลเกี่ยวกับคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกหลังความตาย ดังปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนหลุมฝังศพที่ปรากฏคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกหลังความตายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกหลังความตาย				
ลำดับที่	คำกลอน	ภาพสะท้อน	จำนวนหลุมฝังศพ	คิดเป็นร้อยละ
1	福地蔭生人, 仙鄉安吉穴	แดนสุขาดีแผ้วเฒ่ามายังชีวิตคน แดนสวรรค์คำจุนหลุมมงคลแห่งนี้	39	6.55
2	瑞氣滿山川, 祥雲遍福地	ลมมงคลโอบล้อมภูเขาและสายน้ำ เมฆมงคลครอบคลุมดินแดนสุขาดี	36	6.05
3	六相左右照, 四輔將儿孙	องครักษ์ทั้งหกสาดส่องบริวารทั้งซ้ายขวา กลุ่มหมู่ดาวคอยคำชูลูกหลาน	1	0.16
4	四輔將星拱, 六相左右照	กลุ่มหมู่ดาวคอยคำชู องครักษ์ทั้งหก สาดส่องบริวารทั้งซ้ายขวา	105	17.64
5	山川鍾福地, 星斗煥文章	ภูเขาและสายน้ำโอบล้อมแดนสุขาดี ดวงดาวสุกใสสร้างเกียรติระบือไกล	46	7.73
6	绿山繞明堂, 佳城蔭福地	ภูเขาสีเขียวโอบล้อมดินแดนอัน ศักดิ์สิทธิ์ สุสานแผ้วเฒ่าสู่แดนสุขาดี	2	0.33

Note. The table shows the number of tombs featuring couplets that convey the belief in the world after death in the cemetery of Wat Phanang Choeng, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

จากตารางข้างต้น พบว่าจำนวนหลุมฝังศพที่ปรากฏคำกลอนคู่ (四輔將星拱, 六相左右照) ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 17.64 มีจำนวนมากที่สุด คำกลอนคู่ (山川鍾福地, 星斗煥文章) ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตายในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 7.73 มีจำนวนรองลงมา คำกลอนคู่ (福地蔭生人, 仙鄉安吉穴) ที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตาย ในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 6.55 มีจำนวนน้อยที่สุด

จะเห็นได้ว่า จากจำนวนคำกลอนที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น คำกลอนที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตาย (四輔將星拱, 六相左右照) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.64 คำกลอนที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย (青山朝吉穴, 吉穴佑貴壽) มีจำนวนรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 15.29 และคำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย (物華天濱, 人傑地靈) มีจำนวนรองลงมาตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 13.94

อภิปรายผลการวิจัย

คำกลอนคู่ที่ปรากฏอยู่บริเวณสุสานของชาวจีน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการสร้างสุสาน ที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด ความเชื่อ ของชาวไทยเชื้อสายจีนในมิติที่หลากหลาย จากการศึกษาคำกลอนคู่และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ ในบริเวณสุสานวัดพนัญเชิง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. คำกลอนคู่ที่สะท้อนถึงการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย มีจำนวนมากที่สุด พบจำนวนทั้งสิ้น 8 คำกลอน คิดเป็นร้อยละ 38.10 โดยคำกลอนที่พบมากที่สุด คือ คำกลอน (青山朝吉穴, 吉穴佑貴壽) คิดเป็นร้อยละ 15.29 คำกลอนที่พบน้อยกว่าคือ คำกลอน (物華天濱, 人傑地靈) คิดเป็นร้อยละ 13.94

2. คำกลอนที่สะท้อนถึงความเชื่อในการสวดดีเกียรติกุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล มีจำนวนรองลงมา พบจำนวนทั้งสิ้น 7 คำกลอน คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดยคำกลอนที่

พบมากที่สุด คือ คำกลอน (山明俊世昌, 氣瑞鍾吉穴) คิดเป็นร้อยละ 8.40 คำกลอนที่พบรองลงมาคือ คำกลอน (寿山永富贵, 福地益儿孙) คิดเป็นร้อยละ 1.51

3. คำกลอนที่สะท้อนถึงความเชื่อของโลกลหลังความตาย มีจำนวนน้อยที่สุด พบจำนวนทั้งสิ้น 6 คำกลอนคิดเป็นร้อยละ 28.57 โดยคำกลอนที่พบมากที่สุด คือ คำกลอน (四輔將星拱, 六相左右照) คิดเป็นร้อยละ 17.64 คำกลอนที่พบรองลงมาคือ คำกลอน (山川鍾福地, 星斗煥文章) คิดเป็นร้อยละ 7.73

ทำให้ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเรื่องของความตายถือเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมจีนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง วัฒนธรรมความตายถือเป็นวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อนและหลากหลายที่ก่อตัวขึ้นจากแนวคิดและวัฒนธรรมจีนในอดีต ชาวจีนเชื่อว่านอกจากโลกมนุษย์ที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้น ยังมีช่องว่างของโลกอีกโลกหนึ่ง ซึ่งเป็นโลกที่มนุษย์ไม่รู้จักและเป็นโลกที่เชื่อมโยงกับความตาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโลกหลังความตาย ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของมนุษย์จะยังคงอยู่ต่อไปในโลกใบนั้น ผู้คนสร้างโลกอีกใบจากโลกที่มีอยู่ และมีมุมมองที่เต็มไปด้วยจินตนาการต่อโลกอีกใบหนึ่ง และด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงทำให้ผู้คนมีมุมมองบูชาธรรมชาติและบรรพบุรุษอย่างไม่รู้ตัว ในขณะเดียวกันผู้คนก็เริ่มสร้างโลกใต้พื้นดินของตัวเอง ซึ่งก็ได้กลายมาเป็นวัฒนธรรมการฝังศพนั่นเอง และความเชื่อดังกล่าวนี้องค์ทำให้ผู้คนสร้างหลุมฝังศพของตนอย่างประณีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นสูงในสมัยโบราณ เพื่อต้องการให้โลกหลังความตายของตนมีอำนาจ ทรัพย์สินเงินทองและความผาสุกเช่นเดียวกับตอนที่ตนมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงจินตนาการของผู้คนเกี่ยวกับอีกโลกหนึ่งจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แผ่นดินมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ผืนแผ่นดินก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ มากมาย ตลอดจนสร้างคุณค่าให้กับผู้คนและโลกใบนี้ และผู้คนเลือกที่มีชีวิตหลังความตายภายใต้ผืนดิน จึงเกิดการฝังศพขึ้น และไม่ได้น่าแปลกใจเลย เพราะแผ่นดินได้ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นหนึ่งเดียวในใจของผู้คน เปรียบได้กับทะเลเป็นของปลา ท้องฟ้าเป็นของนกฉันทใด แผ่นดินเป็นของคนฉันทนั้น จึงทำให้ชาวจีนให้ความสำคัญกับการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ ฮวงจุ้ย

เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลวิจัยของ Mingmitsupapom (2004, p. 1) การศึกษาภาพสะท้อนของคำกลอนคู่ (หม่อฮั่วกั๋วเล้ง) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่าคำกลอนคู่จากฮวงจุ้ย จำนวน 100 หลัง ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี มีการใช้ความหมายโดยตรงกล่าวถึงเรื่อง

กฎหมายและศีลธรรม ส่วนการใช้ความหมายโดยเปรียบจะกล่าวถึงเรื่องธรรมชาติ ทิศ คุณความดี และสถานที่ ส่วนในด้านโครงสร้างพบว่า คำกลอนคู่มือการใช้โครงสร้างที่หลากหลาย แต่มีการใช้ชนิดของคำที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ และคำกลอนแต่ละบทจะมีการใช้จำนวนคำที่เท่ากัน ในส่วนของคำกลอนคู่ในสุสานวัดพนัญเชิง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าคำกลอนคู่จากฮวงซุ้ย จำนวน 595 หลัง ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องกฎหมายและศีลธรรม แต่มีการกล่าวถึงเรื่องธรรมชาติ ทิศ คุณความดีและสถานที่เช่นเดียวกับคำกลอนคู่ที่ปรากฏในสุสานหม้อฮั่วเกี๋ยง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลวิจัยของ Sinwiwattanakun (2014, p. 128) การศึกษาคำกลอนคู่บนเสาศาจารึกสุสานจีน (ฮวงเซี่ยซัวจิง) อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า จำนวนคำกลอนที่ปรากฏ 100 คำกลอน สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ การสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย การสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล การแสดงความปรารถนาถึงสิริมงคลและความเจริญรุ่งเรือง การพรรณนาความงามของทิวทัศน์ธรรมชาติ และการเชิดชูคุณธรรมจริยธรรม คำกลอนคู่ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ คำกลอนคู่ที่มีความหมายเกี่ยวกับการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ ฮวงจุ้ย ในส่วนของคำกลอนคู่ในสุสานวัดพนัญเชิง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าคำกลอนคู่จากฮวงซุ้ย จำนวน 595 หลัง พบจำนวนคำกลอนคู่ 21 คำกลอน สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ การสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย การสวดดีเกียรติคุณของบรรพบุรุษและวงศ์ตระกูล และความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย คำกลอนคู่ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ คำกลอนคู่ที่มีความหมายเกี่ยวกับการสร้างสุสานตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคำกลอนคู่บนเสาศาจารึกสุสานจีน (ฮวงเซี่ยซัวจิง) อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับโลกหลังความตาย โดยเชื่อว่าสุสานที่มีการสร้างตามหลักภูมิพยากรณ์ฮวงจุ้ย จะส่งผลให้วิญญาณบรรพบุรุษในอีกภพภูมิหนึ่งไปสู่สุคติ และสุสานที่ดีจะส่งผลให้ลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่มีความเจริญรุ่งเรือง มั่งคั่งและสงบสุข

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

บทความวิจัยนี้ ศึกษาเพียงภาพสะท้อนในด้านความเชื่อของชาวจีน ที่ปรากฏอยู่ในคำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพในสุสานวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เท่านั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาคำกลอนคู่ที่ปรากฏอยู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพในสุสานในแง่มุมอื่น และขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบ เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่ครบถ้วน สมบูรณ์และหลากหลายมิติมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Chaiya, K. (2018). Chinese, shrines and vegetarian restaurants on the island of Phra Nakhon Si Ayutthaya. *Journal of Ayutthaya Studies*, 10(1), 1.
- Chao Muang, C. (2021). *The Chinese and their belief in the world after death* (Bachelor's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.
- Duan, L. & Rai Suksiri, B. (2000). *History of Chinese temples and Chinese shrines in Thailand*. Bangkok: Songsyam Publishing House.
- Charoenvorakiet, S. & Sungrusa, N. (2015). Feng Shui: Beliefs, Knowledge, and Power of Management and creating social space. *Veridian E- Journal, Silpakorn University*, 9(2), 1720-1733.
- Kasetsiri, C. (1999). *History and politics*. Bangkok: Toyota Thailand Foundation.
- Klunmonthon, D. (2016). *How Chinese people after death*. Retrieved January 13, 2023, from <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=905>
- Kongthaen, P. (2017). *Funeral and burial traditions for Thai-Chinese people In Maha Sarakham Province*. Proceedings of 13th International Conference on Humanities & Social Sciences 2017 (IC-HUSO 2017) 2nd-3rd November 2017, Faculty of Humanities and Social Sciences. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Kotphuthon, K. & Chaitaweep, C. (2015). The study of the ethics of confucius. *Academic Journal Bangkokthonburi University*, 3(2), 12.

- Li, X. (1997). *New bronzeware research*. Beijing: Cultural Relics Publishing House.
- Patthranupawat, R. (2008). Globalization and transformation of Chinese shrines in Samut Songkhram province. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 28(3), 79-105.
- Prachit Pom Arin (2020). *The concept of life and death in Chinese culture*. Retrieved January 13, 2023, from <https://www.arsomsiam.com>
- Prepremjaio, S. (2014). Economic and social changes of Phra Nakhon Si Ayutthaya city island 1940-1991 (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.
- Ruengruglikit, Ch. (2004). *Early Ayutthaya literature: common characteristics and Influences*. Bangkok: Academic Works Dissemination Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Saen Buran, P. (2005). *Mahayana buddhism*. Bangkok: Odeonstro Publishing House.
- Satjawatcharaphong, S., Thammawimon, P., Tochaiwat, K. & Chiwasuwan, A. (2014). *Physical design guidelines for Ashes Collection Projects*. In W. Honyangkul (Chair), Built Environment Research Associates Conference II. Symposium conducted at the meeting of the Faculty of Architecture and Planning. Pathumthani: Thammasat University.
- Sinwiwattanakun, J. (2014). *A study and analysis of the couplets on the pillar inscriptions of a Chinese cemetery. Case study: Huai Sei Cemetery, Mueang District, Ubon Ratchathani Province*. (Independent Study). Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani.
- Supaporn, M. (2003). *A study of reflections on couplets (Mo Huak Liang) in Mueang District Ratchaburi Province* (Master's thesis). Mahidol University, Nakhon Pathom.

- Supathit, N., Boonkead, B. & Young Phet, B. (2017). Funeral rituals for Thai-Chinese people in Chonburi Province. *Political Journal Administration and Law*, 8(1), 323-340.
- Skinner, G. (2005). *Chinese society in Thailand*. Bangkok: Humanities and Social Sciences Textbook Project Foundation, Thammasat University.
- Thammainlad, A., Panyapa, R., & Shu, H. (2021). Applying the concept of water in Taoism to life. *Panithan Journal*, 17(2), 152.
- Thongkrajai, A. (2017). *Communicating cultural meanings through rituals of Thai-Chinese people in Maha Sarakham Province*. Proceedings of 13th International Conference on Humanities & Social Sciences 2017 (IC-HUSO 2017) 2nd-3rd November 2017, Faculty of Humanities and Social Sciences. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Thongkamsamud, C. (2011). The scientific essence of Feng Shui beliefs. *Academic Journal, Faculty of Architecture Khon Kaen University*, 10(1), 1-10.
- Wu, X. (2007). *The life of Chinese philosophy (philosophy research)*. Tianjin: Nankai University.
- Yang, B. (1980). *The Analects of Confucius*. Beijing: Zhonghua Book Press.
- Yin, W. (2011). *Analysis of moral reasons from burial to cremation in rural areas* (Master's thesis). Huan, Capital Normal University.
- Yothinsirikun, S. (2018). Chinese auspiciousness and beliefs according to Feng Shui science of Thai-Chinese people in the Yaowarat community. *Silpakorn University Journal*, 38(5), 119-143.